

Nr 317.

Av herr **Frändén m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om virkesmätning.*

Frågan om inmätningen av virke i de norra och mellersta delarna av landet har sedan länge tilldragit sig allmän uppmärksamhet. Mätningen utföres där till allra största delen av mätningföreningar, som bildats av industribolagen vid kusten. Dessa bolag äro ensamma intressenter i tumningsföreningarna, tillsätta dessas styrelser samt utöva därigenom ensamma all beslutanderätt beträffande mätningen. Sålunda bestämma industriföretagen genom sina tumningsföreningar både om reglerna för mätningens utförande, om anställandet av tummarepersonal och om verksamheten i övrigt. Säljarna av virke ha icke haft möjlighet att utöva något inflytande på dessa förhållanden.

En sådan ordning har icke kunnat anses tillfredsställande. Säljarna hava lika stora intressen som köparna att bevaka vid mätningens utförande. Den betalning, virkesleverantörerna få för sitt virke, är nämligen i viss mån beroende av huru tumningen verkställes. Visserligen har knappast någon velat bestrida, att den nuvarande mätningen verkställes både effektivt och billigt utan onödigt betungande formaliteter. Men säljarna anse, att det nuvarande systemet icke tillgodoser dessas rätt och intressen. Om de hava anmärkningar att göra mot verkställd tumning, så möter det självfallet svårigheter att få rättelse, då hela tumningsorganisationen uteslutande är ett köparnas eget organ.

Ett ganska allmänt missnöje i vissa län har därför bland de virkessäljande jordägarna förefunnits mot tumningsföreningarna.

Vi anse det vara mycket angeläget, att de berättigade anmärkningar, som kunna göras mot den nuvarande virkesmätningen, undanröjas, och ur denna synpunkt måste man hälsa med tillfredsställelse, att ett förslag till lag om reglering av hithörande frågor blivit riksdagen förelagt. Men vi äro också av den meningen, att det framlagda förslaget icke kommer att på ett ändamålsenligt sätt reglera tumningsväsendet.

Förslaget innehåller dels bestämmelser om säljarnas representation i mätningsorganet, den s. k. virkesmättningsnämnden, och dels om huru denna nämnd skall arbeta och vilka befogenheter den skall hava.

I det förra hänseendet, d. v. s. vad beträffar säljarnas rätt att vara likvärdigt representerade med köparna i mätningsorganet och alltså kunna

lika med köparna deltaga i arbetet för tumningens organiserande, finna vi propositionens förslag vara byggt på lämpliga principer. Vi anse sålunda, att mätningsorganet bör bestå av en nämnd eller styrelse, i vilken säljare och köpare hava lika många representanter, varjämte en opartisk ordförande skall finnas. Beträffande utseendet av ledamöter i styrelsen finna vi jämväl de i propositionen föreslagna grunderna i huvudsak lämpliga.

Däremot kunna vi icke biträda propositionens förslag, i vad detta avser omfattningen av nämndens verksamhet och sättet för dennas bedrivande. I förslaget uttalas, att om det stode envar köpare eller säljare av rundvirke fritt att själv avgöra, om han skulle använda sig av virkesmättningsnämndens mätning eller icke, så kunde det emotses, att en eller annan större köpare droge sig undan. Mätningen bleve då för de återstående dyrare, och resultatet bleve kanske till sist, att var och en måtte för sig. Detta anses i propositionen som en återgång till äldre, otillfredsställande förhållanden. För att förhindra en sådan utveckling föreslår Kungl. Maj:t i stället, att envar, som skall mäta köpvirke av de vanliga sortimenten, skall vara skyldig enligt lagens tvång att anlita nämndens mätning. Nämnden skall ha monopol på mätningen och all fri mätning skall alltså upphöra. Med detta monopol har tydligen följt, att monopolinnehavarens, d. v. s. nämndens verksamhet ansetts böra i lagen utförligt regleras, ty lagen innehåller dels själv och dels genom hänvisningar till den instruktion, som Konungen skall utfärda, bindande bestämmelser om huru nämnden och mätningsspersonalen skola arbeta.

I denna del kunna vi icke godkänna propositionens förslag. Ett mättningsmonopol är icke behöfligt samt blir genom de lagbundna former, varunder det måste arbeta, direkt skadligt. Anlitandet av det gemensamma mättningsorganet bör såsom hittills vara helt frivilligt. Några risker för att denna frivillighet skall leda till, att köparna börja mäta var för sig, anse vi icke föreligga. Det innebär särskilt för köparna så många fördelar med gemensam och enhetlig mätning, att köparna även i fortsättningen allmänt torde komma att anlita sådan. Om sålunda frihet bör råda att anlita det gemensamma mättningsorganet, måste det däremot vara förbjudet att anordna gemensam mätning för flera köpare vid sidan av det gemensamma organet. Man skulle nämligen eljest kunna inom en ådal erhålla flera konkurrerande mättningsföreningar, vilket uppenbarligen vore olämpligt. En blivande lag bör därför innehålla, att därest flera köpare inom en ådal önska utföra gemensam virkesmätning, så skola de vara skyldiga att tillhöra en mättningsförening, som skall hava av Konungen fastställda stadgar, innefattande bestämmelser om styrelsens liksidiga sammansättning m. m. Gemensam mätning får sedan icke bedrivas annat än genom denna förening, men något mättningsmonopol därutöver bör icke finnas, utan om köpare och säljare äro överens om att mäta själva, så böra de även få göra detta.

En sådan anordning av tumningen i norra och mellersta Sveriges skogsbygder anse vi vara ur alla synpunkter lämpligast. Det nuvarande missnöjet med mätningssföreningarna undanrödjes genom att säljarna erhålla önskat medinflytande i mätningsorganet; samtidigt kan emellertid mätningen bedrivas enligt lika smidiga och obundna former som nu, varigenom nuvarande låga kostnader kunna bibehållas. Vi anse detta sistnämnda vara särskilt betydelsefullt. Skall mätningen ske efter lagbundna former, blir den alltid omständlig och långsam. Därav föranledas ökade kostnader, som i sista hand alltid drabba säljaren. Köparen gör städse avdrag på priset för alla omkostnader, som belöpa på virket. Höjda kostnader betyda alltså sänkt rotvärde, vilket får bäras av säljaren ensam.

Även om sålunda till sist kostnaderna träffa säljarna, bör, såsom nu alltid sker, finansieringen av mätningsverksamheten ske genom köparna. Det skulle nämligen bli alltför invecklat och kräva en omständlig samt mycket dyrbar bokföring och medelsindrivning, om förskott på mätningstkostnaderna skulle krävas av säljarna, vilka vanligen uppgå till flera tusen i varje ådal.

I anslutning till det vi här ovan uttalat, hava vi sålunda den uppfattningen, att något mätningssmonopol ej bör finnas, men att alla, som vilja ha gemensam mätning, skola vara skyldiga utföra denna genom en förening, som skall hava av Konungen fastställda stadgar, så avfattade, att säljare och köpare hava jämbördigt inflytande på mätningens utförande.

Det återstår då att undersöka huru ett sådant gemensamt mätningsorgan lämpligen skall vara organiserat. Detta bör kunna ske i nära anslutning till vad propositionen föreslår om virkesmätningssnämndens sammansättning och väljande m. m. Den av oss tänkta mätningssstyrelsen bör sålunda bestå av 5 eller 7 ledamöter, varav 2 eller 3 personer skola representera säljarna och lika många köparna. Därtill skall så en opartisk ordförande finnas. Beträffande utseendet av parternas 4 eller 6 representanter bör förslag här om kunna göras på sätt i propositionen angives. Säljarerepresentanterna föreslås alltid av *hushållningssällskapen* i de län, som beröras av det vatten drag, om vars tumningsorganisation fråga är. Köparerepresentanterna föreslås av köparna själva på stämman, som i propositionen säges.

Då det ofta förekommer, att en ådal berör flera län och hushållningssällskap, torde dessa sistnämnda ej lämpligen kunna slutgiltigt välja ledamöterna i tumningsstyrelsen, utan de torde få inskränka sig att enligt propositionens förslag utse kandidater, under det att själva valet förbehålles Konungen. Då sålunda säljarerepresentanterna utses av Konungen, bör detta även rättvisligen ske i fråga om köparerepresentanterna, varvid kandidaterna enligt vad här ovan sagts föreslås av köparnas stämman.

I praktiska livet torde nu föreslagna system ungefär komma att te sig så, att de nuvarande tumningsföreningarna bibehållas, med av Konungen fastställda stadgar, i vilka lämnas bestämmelser om styrelsens sammansättning och väljande m. m. Föreningen sammanträder såsom nu till stämman,

vilken föreslår köparnas representanter i styrelsen. I sagda styrelse insätts sedan av Konungen enligt det ovan sagda även säljarerepresentanter och en opartisk ordförande.

Beträffande revision och beviljande av ansvarsfrihet för styrelsen torde i allt kunna gälla, vad propositionen därom föreslår beträffande virkesmätningssnämnden. Tre revisorer böra sålunda utses av Kungl. Maj:t, varav en föreslås av hushållningssällskapet och en av stämman med köparna. Ansvarsfrihet skall beviljas såväl av sagda stämma som av de hushållningssällskap, som hava föreslagit styrelseledamöter.

Den på ovan angivet sätt tillsatta styrelsen bör enligt vår mening äga att utan några som helst ingripanden från lagstiftningen själv planlägga, leda och organisera mätningen.

Vi anse, att något statsingripande på detta sistnämnda område ej behöves. Virkessäljarna önska en med köparna likvärdig representation i mätningssammanslagningarna, men de vilja icke hava någon av lagstiftningen reglerad mätning. Kungl. Maj:ts förslag tillgodoser säljarnas nämnda krav, men det tvingar därutöver på dem en mängd bestämmelser om själva mätningens organisation m. m., som de anse sig kunna ordna bäst själva, så snart de få säte och stämma i mätningssammanslagningarnas styrelser.

I enlighet med vad ovan anförts få vi föreslå,

att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts proposition nr 140 med förslag till lag om virkesmätning ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om framläggande till nästa års riksdag av nytt förslag till lag om virkesmätning i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer som här ovan framförts.

Stockholm den 30 mars 1935.

A. O. Frändén.

O. A. Ernfors.

Leon. Hagström.

K. W. Bodin.

I motionens syfte instämma:

Carl Lindmark.

J. M. Bäckström.